

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za štiri leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Dve politiki.

V vsaki politiki morajo imeti vodivno besedo ideje. Ideje dajo politiki vsebino in smer. Ako v politiki ni idej, potem postane politika gola taktika, ki jo vodijo razni osebnosti in klikarski koristolovski nameni. Ideje, katere mislimo, so žive ideje, ki v resnici, v dejanskem življenju, vodijo politiko. Ideje, ki so samo na papirju, so mrtve in služijo samo kot gesla za volivno agitacijo, potem pa se zaklenejo v omaro. Takšna je politika večine strank v Jugoslaviji, ki se imenujejo demokratske in se rekrutirajo iz vrst meščanske in vaše politične inteligence.

Sijajen dokaz za to nam je nudila manifestacija SDS in HSS, oziroma SKS na praznik sv. Jožefa v Ljubljani. To je bil pravi triumf breznačelnosti, brezidejnosti, koristolovske politike. Pribičević, Žerjav, Kramer, Ribnikar itd. so deset let oznanjali centralizem, so največ pomagali, da se je sprejela na škodo prečnanov vidovdanska ustava in so se naslanjali na Srbe, zdaj pa naenkrat zahtevajo izpremembo ustave, napadajo Srbe kot hegemoniste in se zavzemajo za enakopravnost prečnanov. Zlezli so popolnoma pod komando Stepana Radića, katerega so svojčas neusmiljeno preganjali kot veleizdajalca Jugoslavije. Tudi so danes navdušeni za državljansko svobodo in demokracijo, medtem ko so prej vladali s pomočjo orjunaške diktature, obznane in strankarskega uradništva. Isto politiko načelnega obračanja plašča po vetru uganja SKS, katero vodijo nekateri podeželski napol kmetški napol mestni magnati pod lažljivo kmetško stanovsko firmo. Da Radić po potrebi igra vse barve od boljše vizma do jugoslovenskega nacionalizma, je znana stvar.

Kako mora taka politika brez enega samega trdnega in osrednjega načela pogubno vplivati na volivce, na ubogo ljudstvo, ki v veri in resničnosti raznih firm in gesel tem strankam sledi! Danes se jim slika kot črno to, kar je včeraj bilo še belo, se blagoslovja, kar se je nedavno preklinjalo in piše po strankarskih glasilih ravno nasprotno, kar se je pisalo včeraj. Taka politika mora ljudi popolnoma poneumiti in demoralizirati in tistim izmed njih, ki so ohranili vsaj kosček pameti in samostojnega mišljenja, se mora polagoma politika sploh zastuditi.

Kajti jasno je, da tako politiko vodi zgolj koristoljubje. Ideja splošnega blaga, socialne pravičnosti, demokracije, je tej politiki popolnoma tuja. Čisto jasno je, da tičijo za sedanjostjo naglo izpremembo politike SDS in HSS interesi kapitala, tekma med izvestnimi bankami tu in preko, želja po zopetni strankarski oblasti. Stranke poveljnega liberalnega meščanstva in kmetijske buržoazije se dajo voditi izključno po materialnih koristih in so izgubile še zadnjo ljudsko ali narodno idejo, katero so od starih liberalcev podedovale.

Edina načelna stranka je ostala SLS. To moč črpa iz našega ljudstva, ki po veliki večini pripada »nižjim« delovnim stanovom, ki so v zvezi s z njimi duševno zvezano inteligenco še edini ohranili vero v ideale in jim je splošnost več kot interesi posameznikov ali posameznih klik in razredov. V opori na to kmetško in delavsko ljudstvo, ki se bori za svojo in vsega človeštva boljšo bodočnost, je in bo ostala moč SLS. Sloj, na katerega se pa naslanja politika liberalnih strank v Jugoslaviji, pa more, izvzema le malo številnike, dati vsaki politiki le znak materializma in egoizma, kakor to jasno vidimo na SDS.

Razširjajte „Pravico“

Političen pregled.

Parlament je končal prejšnji teden proračunsko razpravo. Ta teden se bo vršilo le še končno glasovanje, tako da bo proračun sprejet mnogo pred 31. marcem (ki je po ustavi določen, da se mora do takrat sprejeti proračun). Debatna o proračunu poteka mirno. Pač pa so burne seje, na katerih se vrši razprava o predlogih kmetško-demokratske koalicije radičevcev in samostojnih demokratov. Ti namreč vsak dan vložijo kak predlog, za katerega zahtevajo nujnost. Vladna večina je doslej odklonila skoro vse njihove predloge, bodisi da je vlada že sama v zadostni ali pa v še večji meri poskrbela za rešitev perečih vprašanj, ali pa so ti predlogi take vrste, da nikakor ne gre, razpravljati o njih v času, ki je po ustavi določen za razpravo o proračunu.

Na predlog notranjega ministra dr. Korošca je ministrski svet sklenil povišati eksistenčni minimum pri dohodnini na 12.000 Din. — Skupščina si je izvolila novega podpredsednika in sicer Davidovičevega demokratskega poslanca Radoslava Agatanoviča. — Med Aco Stanojevičem in Veljo Vukičevićem, to je med pašičevci in vukičevci, je prišlo do sporazuma. — Finančni odbor je sklenil, da se bodo še v naprej pobirali redni prispevki za rudarske pokojnine. — Belgrajsko časopisje se je pričelo baviti z mislijo spremembe ustave. Ker pa so s tem vprašanjem precej velike težave, najbrž ne bo stvar tako hitro prišla do uresničenja. Za spremembo ustave je namreč treba razpisati volitve.

Ljubljanska oblastna skupščina.

V sredo dne 14. t. m. se je sestala ljubljanska oblastna skupščina k zasedanju. Velik del dnevnega reda je izpolnilo poročilo predsednika oblast. skupščine in oblastnega odbora dr. Natlačenca. Poročal je o stanju in novih nastavitvah uradništva, o nakupu in prireditvi poslopij za uradne prostore in o nameravani prezidavi Kranjske hranilnice. Izšla je že prva številka samoupravnega glasila »Samouprava«. Ministrstvo je proračun znižalo od okroglo 56 milijonov na 48 milijonov. Največ do nosa so dale v preteklem letu oblastne davščine na opojne pijače. Vseh davščin se je pobralo od oblasti okroglo 3 milijone. Kranjske deželne elektrarne so razven Završnice vse precej pasivne in je njih stanje pomanjkljivo. Nameravana je večja centrala na Savi, pri čemer naj bi sodelovali vsi prizadeti. Oblastni odbor izvršuje od 1. junija 1927 nadzorstvo nad občinami. Oddelek za javna dela je izdelal več načrtov za zgradbo potrebnih cest in mostov. — Za tem so se vršile seje raznih odsekov. 15. marca se je zopet vršilo zasedanje, kjer je stavljal obl. posl. Jože Gostinčar več važnih interpelacij na velikega župana, zlasti ono o odvzetju zemljišč v Dravljah za žel. postajo. Tov. Filip Križnik je stavljal na velikega župana vprašanje, kaj namerava ukreniti v očigled odpustov in praznovanju pri TPD, kjer je bilo pred kratkim odpuščenih 210 rudarjev. Zahteval je odgovora še v tem zasedanju. Uredba o ureditvi zdravstvene službe v oblasti so bile po daljših debatah soglasno sprejete. Uredba o zakladu za zgradbo malih stanovanj je bila sprejeta soglasno. Tov. Križnik in Arnež sta zlasti poudarjala potrebo, da se obl. odbor ozira predvsem na industrijske kraje in najbolj pomoči potrebne. Ljubljanski občini se je dovolilo najetje posojila 6 milijonov Din za zgradbo stanovanj.

17. marca so bila na dnevnem redu poročila in predlogi odsekov za prošnje in pritožbe, za zdravstvo, socialne in hu-

manitarne zadeve, za finance in za kinetistvo. V razpravi o poročilu socialnega odseka se je pečal tov. F. Križnik zlasti s starostnim zavarovanjem rudarjev. Upokojencem se namerava vzeti še tiste beraške rente, ki jih imajo. Pripravlja se v ministrstvu odredba, ki bi pomenila za rudarje katastrofo. Tov. Peter Arnež je poudarjal, da je prav to vprašanje enake važnosti za upokojence pri Kranj. industrijski družbi, ki so raztreseni po vsem gornjem kotu Gorenjske. Oba poslanca se obračata na obl. odbor, da naj tudi on s svoje strani stvar zasleduje in dela na to, da se vprašanje prav uredi. — Zasedanje je bilo za tem zaključeno.

„Ogromna bremena“.

V četrtek 15. marca se je vršila seja zbornice za TOI. Med drugim se je poročalo tudi o nameravani reorganizaciji bolniškega zavarovanja delavstva in namješčenstva. Časopisji so poročali, da so se v nati sledeči debati od vseh govornikov poudarjala »velika bremena«, ki da jih morajo nositi delodajalci za zavarovanje.

Iz tega vidimo, da se tudi naši delodajalci nič ne sramujejo tudi javno povedati, kar jim je tako zelo pri srcu, da bi se namreč »rešili« še teh borbih prispevkov, ki jih imajo dajati za zavarovanje. Pokazali so, da se, četudi niso velekapitalisti po gospodarski moči, kakor njihovi prijatelji po drugih državah, od tega po svojem mišljenju prav nič ne ločijo. Pozabili so, da bi morali oni pravzaprav prispevati še mnogo več in da pomenijo današnji prispevki sploh minimum. Koliko delavstvu utrganega denarja pa gre v njihove žepke. In sedaj, ali hočejo morda še tisto skromno, kar prispevajo oni, zvaliti na delavstvo? Živel sporazum — živel solidarizem, delavec, ti pa tiho bodi!

Akademija krščanske socialistične mladine.

Tako vse nove in sveže so te akademije mladini! Doživetje je bila na primer akademija Akademikega Orla dne 1. dec. pret. leta. Prav tako nekaj svojkega je bila akademija kršč. socialistične mladine na predvečer praznika sv. Jožefa. Nove poti v prirejanju takih akademij se odpirajo. Ko sodelujejo, doživljajo vsi, ne le poedinci. Ko nastopa stari, a za nas novi dramatski element mase — zbora kot na novo rojen iz silne naše dobe. Kot prva te vrste pomenja zato ta akademija pri nas res dogodek.

Zastrmeli smo nad silno besedo Pisma ob mogočno podanem uvodu iz preroka Amosa. Način originalen, organ recitatorja kot nalašč. — Nad vse zanimive pa so bile baš tri zborne točke, ki so dale akademiji obeležje: »Delo«, odraz sodobne vsakdanjosti, dela, ki ubija človeka, — z množico fantov v delovnih oblekah, ob monotonem brnenju dinamizma iz ozadja; »Trpljenje« — kakor nadaljevanje: poglodelno, skrušeno, onemoglo, z edinim pogledom še navzgor, v Krizanega: »Krišto, usmili se nas!«; in »Zborni govor« kakor prebujenje v novo življenje, osveščenje in jasen pogled v bodočnost. Scenacija povsod izredno posrečena, izvedba brezhibna. Čuditi se moramo delavskim fantom, njihov vztrajnosti in požrtvovalnosti pri nastudiranju teh zbornih točk, katerih izvajanje ni igranja. — Prav tako moramo izreči vse priznanje deklamatorju Bezručevega »Rudarja«, ki je zares zagrabil. — Zapeli so fantje še »Našo pesem« in himno kršč. soc. akad. kluba »Borbe« (skladbo mladega našega Vilka Ukmarja), ki obeta postati zares — naša pesem in je ob spremljevanju

akad. orkestra naravnost užgala! — Sledila je nato duhovna igra »Anima« v dveh slikah, simbolična zgodba, »kako iskati gre sestra-duša svojega brata-telo, da ne spusti ga več od sebe«, in ki so jo odigrali z velikim umevanjem in doživljanjem. Igra je poskus moderne socialno-duhovne igre in je uspela. Med posameznimi točkami je igral znani nam akademski orkester. Iz podanega sporeda smo začutili močno tehnično roko, ki je dvignila obliko akademije v umetniško višino.

Akademija je izšla iz novega intenzivnega življenja slovenske krščanske socialistične mladine. Naj bo to stalna prireditev in tako vsako leto živ odraz naše rasti, ki bo šla odslej v drznem loku z božjo pomočjo stalno navzgor!

Med navzočimi smo videli našega dobrega in velikega prijatelja g. škofa dr. Jegliča, g. prof. dr. Slavica, intendant nar. gledališča arh. g. Kregarja, načelnika SLS za Ljubljano g. dr. Jeriča, predsednika Okrožnega urada g. M. Kreka itd. Katoliška inteligenca v splošnem akademije ni posetila, pač pa smo v polni dvorani videli kmečke fante, delavce in študente, kar nas od srca veseli.

Volitve delavskih zaupnikov.

V zadnji številki »Pravice« smo priobčili navodila o sporazumnem postopanju glede izvolitev delavskih zaupnikov. Ker je pa gotovo, da bodo nekateri delodajalci proti takemu sporazumu, ima delavstvo še vedno možnost, da pride do svojih zaupnikov tudi brez volitev. Pri tem pa je treba postopati takole:

Delavstvo, zaposleno v podjetju, zaprosi podjetnika, da izda seznam najdalje zaposlenih delavcev, ki jih mora biti tolikšno število kolikor se v dotičnem podjetju voli zaupnikov. (Gl. navodila.) Če podjetje izda tak seznam, potem se ti najstarejši delavci konstituirajo za volivni odbor, določijo predsednika in sporoče inspekciji dela, da potrdi volivni odbor in odredi dan volitev. Inspekciji dela je treba to naznaniti v štirih izvodih, katere mora lastnoročno podpisati predsednik zaupnikov. Poleg tega je treba priložiti potrdilo delodajalca, da so predlagani v resnici najstarejši delavci.

Za slučaj, da se delodajalec brani oziroma da noče izdati tega potrdila, potem se mora v za to pripravljeni tiskovini inspekciji dela sporočiti in zaprositi, da pozove podjetje, da tako potrdilo izda. Ko je volivni odbor potrjen in razpisane volitve, naj delavstvo določi skupni sestanek, na katerem se razgovarja o skupni kandidatni listi. Če se med delavstvom doseže sporazum glede oseb, ki naj bodo bodoči zaupniki, potem naj se volivnemu odboru predloži samo ena kandidatna lista. Volivni odbor vloženo listo potrdi in jo deseti dan po razpisu volitev prijavil za izvoljeno, ker ni bila poleg te liste vložena nobena druga. Na ta način odpadejo volitve, delavstvo pa krajšim potom izvoli svoje zaupnike.

Ker je rok za volitve delavskih zaupnikov določen samo do konca meseca marca, je skrajni čas, da se delavstvo pobriga, da pride do zaupnikov. Kakor smo informirani, se bodo volili zaupniki po 31. marcu samo tam, kjer se bo z volitvami pričelo pred 31. marcem. Zato na delo, dokler je še čas.

Žena z zaprtimi očmi:

v vse knjižnice naših Izboraževalnih društev!

Strokovna organizacija.

Ljubljanska skupina JSZ. V petek 16. marca smo imeli občni zbor v konsumu. Tov. Gajšek ga je otvoril in vodil v imenu centrale. Uvodoma je poudaril nujnost, da začnemo v Ljubljani s širokopoteznim strokovnim delom. Tega pa nikakor ne more voditi centralno načelstvo JSZ, ki ima polne roke s celotno organizacijo. Naloga bodočega odbora je, da organizira predvsem strokovne skupine delavstva po tovarnah, zasebnih nameščencev itd. V nadaljnjem označi veliki pomen organizacije za ročnega in duševnega delavca, našega glasila »Pravice« in omeni važno stanovanjsko akcijo od strani JSZ. Izbrpno poročilo je bilo vzeto z odobravanjem na znanje, ravnotako tudi pravila skupine. Pri volitvah se je izvolil odbor, nadzorstvo in trije delegati za zbor JSZ. Enoglasno je bil napravljen sklep, da član naše organizacije ne sme biti član kake druge strokovne organizacije, ki ne stoji na krščanskem svet. nazoru, če ni ta organizacija splošna, kot je to slučaj pri grafičnem delavstvu. Pri debati se je izrekla želja, da bi bili naši sestanki kar najpogostejši in da bi objelo gibanje vse naše ljubljansko delavstvo, da bi si pridobilo ono mesto in vpliv, ki mu gre po moči. Občni zbor je bil zaključen po zelo koristnem razgovoru.

Vsem uslužbencem električne cestne železnice v Ljubljani. Pri volitvah obratnih zaupnikov so bili izvoljeni sledeči uslužbenci: 1. za vozno osobje: Anton Furar, voznik, Franc Juhant, voznik; 2. za delavniško osobje: Anton Mehle, mizar; 3. za progovno delavstvo: Josip Valenčič I., prog. delavec; 4. za nameščence: Anton Elsner, knjigovodja. Za namestnike: Osvald Ivan, sprevodnik; Terkuč Edvard, sprevodnik; Kopač Martin, pleskar, Erklavec Franc, preglednik. Pri prvi seji se je zaupniški zbor konstituiral in izvolil za starejšine g. Antona Furarja, za tajnika pa g. Antona Mehleta, mizarja. Opozarjajo se vsi uslužbenci, da vse prošnje in zahteve naslavljaajo na zaupniški zbor, ki bo vse zadeve proučil, jih dalje sprovaljal in zastopal na merodajnih mestih. Tovariši, zavedajte se, da je enotnost v delu velikega pomena, za vsakega posameznika pa velike vrednosti, da je o vsem zaupniški zbor točno poučen. Z zavednostjo in poslušnostjo mu boste omogočili uspešno delo v prid uslužbenstva.

Mariborsko okrožje

Maribor. Občni zbor Strokovne skupine delavcev in nameščencev v Mariboru se vrši v nedeljo, dne 25. t. m. ob 9 dopoldne na Koroški cesti št. 1 z običajnim dnevnim redom. Vabimo vse članstvo, da se občnega zbora polnoštevilno udeleže.

Maribor. Na praznik, dne 19. marca, se je vršil lepo obiskan sestanek kovinarjev pri Sv. Lovrencu na Pohorju, katerega so se udeležili tovariši Semenčič, Mastinšek in Rozman. Tovariši Semenčič je v zelo temperamentnem govoru orisal sedanji položaj delavstva. Ker se je de-

lavstvo vedno pritoževalo, da se zapostavljajo in prikrajšujejo pri stanovanjskih dokladah, se je sprejela resolucija, v kateri delavstvo zahteva, da se vsemu delavstvu, ki ni v tovarniških stanovanjih, zaposleno pri tovarnarju Kifferju, zvišajo stanovanjske doklade na 50 Din mesečno. Sklenilo se je tudi prositi, naj se dvema delavcema zviša plača in uvrsti v isti mezdni razred, kakor so vsi ostali delavci te kategorije.

Železničarski vestnik

Miloščinariji uprave drž. železnic. V zadnji »Pravici« se neki miloščinar odkrito pritožuje proti premajhni odmeri njihove starostne podpore ali takozvane miloščine. Tudi naša organizacija se strinja s zahtevo, da se vendar enkrat uredi vprašanje miloščinarije in da se jim zvišajo njihovi naravnost beraški prejemki. Prometna zveza je že večkrat v tem oziru intervenirala, pa še žalibog brez uspeha. Da bi se uredilo to pereče vprašanje, bi bilo potrebno, da se vse strokovne organizacije zedinijo v tem vprašanju in izvršijo skupen nastop z enotnim predlogom.

Zahvale. (Na izrecno željo.) Gospa Terezija Puh iz Konjic se najsrčneje zahvaljuje osrednjemu odboru Prometne zveze v Mariboru za prejeto posmrtnino po svojem, dne 12. februarja 1928, umrlem možu. — Istotako se iskreno zahvaljuje tov. Lobnik Ivan za prejeto podporo, katero je prejel od Prometne zveze v času njegove bolezni.

Še enkrat 24 urna služba. Osrednji odbor Prometne zveze je vložil že par intervencij v tej zadevi na ministrstvo, na direkijo in na Delavsko zbornico. Kljub temu se še ta nesocialna razvrstitev službe ni ukinila in se muči delavstvo kakor nastavljenec s tem 24 urnim razporedom. Dne 16. marca se je zopet poslala ponovna vloga na merodajno mesto, s katero se zahteva, da se zopet uvede namesto 24 in 24, 12 urna služba s 24 urnim odmorom. K temu še pripomnimo, da ni vse osobje enako razvrščeno na 24 urno službo, ampak je po naših informacijah prizadetih na mariborskem gl. kolodvoru le 12 nastavljenecv in 16 delavcev. Naša organizacija ne bo preje mirovala, dokler se ta krivična razdelitev službe ne popravi.

Delavnica Maribor. V soboto, dne 24. marca 1928 popoldne od 12. do 15. se vršijo v delavnici državnih železnic v Mariboru volitve obratnih zaupnikov. Volivni lokal se nahaja pri vratarju delavnice, kjer se bodo oddajale glasovnice. Glasovnice pa bodo delavci dobili v svojih obratnih pisarnah v delavnici. V czirom na veliko važnost obratnih zaupnikov je smatrala Prometna zveza za potrebo, da se te volitve izvedejo v kratkem postopanju to je, da se napravi kompromisna lista vseh železničarskih organizacij. To bi bilo v veliko korist in pa tudi v zadovoljstvo celokupnega delavstva v delavnici. S takim kompromisom se pa ni zadovoljil »Savez železničarjev Jugoslavije« ter je iz-

javil, da o takem kompromisu ni govora. Pristal je le na to, da bi se Savezu dala kaka absolutna večina, kar so pa ostale strokovne organizacije soglasno odklonile. Iz tega se jasno vidi demagogija, katero kaj radi uganjajo socialisti v naši delavnici. Ni jim do solidarnega dela, kar znači, da jim je dobrobit železničarjev zadnja briga. Med ostalima žel. organizacijama, to je med Prometno zvezo in UJNZB se je dosegel popoln kompromis ter imata drugo listo. Ta lista ima bele glasovnice z napisom: »Glasujem za drugo listo.« Opozarjamo vse naše člane in prijatelje, da glasujejo le z belimi glasovnicami, ako hočejo, da bodo imeli zaupnike, ki bodo v resnici zastopali delavske interese. Nasprotno glasovnice, katere imajo socialisti, so rdeče barve ter je njihova lista prva. Delavci v delavnici! Ne dajte se zapeljati medenim besedam socialističnih agitatorjev ter glasujte le z belimi glasovnicami za drugo listo.

Cestarji

Na zadnjem zasedanju ljubljanskega oblastnega odbora se je v predsedništvu poročilo omenjalo tudi vprašanje ureditve cestarske službe. Prav je bilo povedano, da bodo zamogli cestarji vršiti svojo službo v polnem obsegu in v korist prometa le tedaj, ako bodo imeli dovoljne plače. Mi bi želeli, da to zvišanje čim preje pride. Kar se tiče upokožitve je tudi prav, da se stare, ki za redno delo res niso več tako zmorni, upokoji, vendar naj bi se tu ravnala in ozirala gradbena direkcija in oblastni odbor na vsakega posameznega. Pokojnine marsikaterim ne bodo zadoščale in revščina je tu. Ker prevzame oblast tudi več dosedaj državnih cest v svojo upravo, bodo s tem tudi ti cestarji spremenili svojega gospodarja. Ne zdi se nam prav, da se bodo vsi ti stavili na razpoloženje, razrešili ali upokojili. Že sedaj smo negotovi, kaj bo z nami, tako se nam obeta pa še večja zmešnjava in negotovost. Kaj bo pa s tistim cestarjem, ki ga oblastni odbor ne bo prevzel v svojo službo. Ali bo oblastni odbor prevzel vse za delo sposobne? Naša negotovost je velika. Pozivljamo oblastni odbor in oblastne poslance, da se za pravilno ureditev zavzamejo in da se ista čim preje izvrši.

Naše nove postojanke.

Kočevje. V nedeljo dopoldne se je vršil pri nas zelo lep sestanek Jugoslovanske strokovne zveze. Otvoril in vodil ga je g. kaplan France Fister. Po kratkih in pozdravnih besedah g. kaplana je govoril tov. Zumer iz Ljubljane, kateri nam je zelo poljudno razložil pomen delavske strokovne organizacije in nas pozval, da v svojo lastno korist pričnemo z delom v strokovni organizaciji. O potrebi delavske organizacije in o delu oblastne skupščine, v kolikor se v prvi vrsti tiče delavstva, je govoril nadalje g. oblastni poslanec Peterlin. Zelo prepričevalno o potrebi delavske organizacije v Kočevju je govoril tudi tov. Ivan Kovarčič. Sestanek, ki je potekel v splošno

zadovoljnost vseh navzočih tovarišev, je trajal nad tri ure. Na poziv g. Fistra so pristopili v organizacijo vsi navzoči in tudi takoj izvolili pripravljalni odbor, kateri bo vodil vse delo organizacije do ustanovnega občnega zbora. Pri nas je poleg splošnih delavskih vprašanj zelo pereče tudi stanovanjsko vprašanje, na kojega rešitev bo moralo tudi delavstvo vplivati, kajti to vprašanje zadeva v prvi vrsti delavstvo samo, kateremu ne sme biti vseeno ali se zida tako, da ima delavstvo kaj koristi od tega, ali pa jo nima. Pri stanovanjski krizi je v prvi vrsti prizadeto delavstvo samo, zato mora iti njegovo stremljenje za tem, da se ga pri reševanju tega vprašanja v prvi vrsti upošteva. — Tovariši, odločili ste se za organizacijo, zato pogumno na delo!

Ribnica. Na pobudo nekaterih agilnih delavcev se je sklical za nedeljo dne 18. marca strok. sestanek kamenoseškega delavstva, na katerem sta poročala obl. poslanec tov. Kores in mariborski tajnik J. Rozman. Delavci so pazno sledili poročilom obeh govornikov, ki sta v jedrnatih besedah podala smisel delavskih strok. organizacij. Izvolil se je petčlanski odbor, ki bo imel nalogo, da uredi vse potrebno za ustanovni občni zbor in zbere vse treznomisleče tovariše, da se tudi organizirajo, kajti le možna in strumno izvedena organizacija bo kos nalogam, ki delavstvo še čakajo na novi poti. Izvoljeni so bili sledeči člani: Ignac Tomažič, predsednik, Peter Kōnig, podpredsednik, Henrik Sgeren, blagajnik, Jožef Ričnik, tajnik, in odbornikom Jakob Gradišnik. Pristopilo je takoj 57 članov, ki so se vsi izjavili, da takoj tudi naročijo »Pravico«. Pristopilo se je tudi k akciji za volitve del. obrat. zaupnikov in sicer za krajši postopek po čl. 1. Navodil za vol. del. obrat. zaupnikov, katerega jim je pojasnil tov. tajnik, nakar se je sklenilo, da se zaprosi inšpekcija dela, da razpiše volitve in potrdi volivni odbor. Tovariši! Položili ste temelj svoji strok. organizaciji, v Vas samih je in Vašem bodočem delu, da se razmahne in osvoji vse delavstvo Vašega okraja ne z nasiljem in terorjem kot so to pred leti fabricirali socialisti, ampak pozitivnim stvarnim delom, ki bo šlo za tem, da pribori delavcu za pošteno delo tudi pošteno plačilo.

Delavska zveza.

Zaupniški sestanek v Ljubljani. Zaupniški sestanek Delavske zveze za Ljubljano in okolico se je vršil v nedeljo 18. t. m. v Akademskem domu. Sestanka se je udeležilo okrog 60 zaupnikov. Tov. Langus je govoril o politiki, kakšna naj bo, da bo res poštena, ljudska; poudaril je zahtevo delovnega ljudstva, da v politiki sodočuje po svoji moči in teži gospodarsko-socialnega življenja. Nad vse globoko in iskreno pa je govoril tov. Terseglav o našem celotnem pokretu, o borbi delavskega razreda za pravice — ne samo svoje ampak pravice celotnega človeštva. Le delavsko ljudstvo, ki je prežeto z resničnim, živim katoličanstvom bo rešilo,

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Krščanski socializem v Sloveniji — utopija?

Pojdi, pojdi s svojim krščanskim socializmom! To je zgolj utopija, ki nikdar ne bo in nikdar ne more biti uresničena. V Jugoslaviji še celo ne, tako mi je odvrnil te dni tovariš, ko sva se o tem razgovarjala. Ko sem ga začuden vprašal, kako more biti tako črnogled, mi začne naštevati vse ovire, ki so nasprotno krščanskemu socializmu, osobito v Jugoslaviji.

Jugoslavija je še mlada država, tako prilično mi je povedal, ki ima dovolj drugega dela, in potrebnejšega, kakor je, recimo, socialno vprašanje. Potem pa pogledj razmere, v katerih živiš. Kako moreš upati, da bo v Jugoslaviji zmagal krščanski socializem. Na to lahko čakaš stoletja. Predvsem treba misliti na različno kulturo, ki vlada v naši državi. V Srbiji so bile trajne vojske in v Bosni in Hercegovini je isto. Koliko je tu še nepismenih ljudi, ki krivic današnjega družabnega reda niti ne ču-

tijo. Koliko časa bo treba še, da se vsi jugoslovanski državljani povzpno na prilično enako kulturno stopnjo kot je v Sloveniji. Pa tudi vzemimo slučaj, da bi bili vsi Jugoslavlani enako visoko kulturni, kar se bo pač tekom časa zgodilo, pa zdaj še ni, pomisli dalje, da je Jugoslavija po pretežni večini agrarna država, najbolj je še industrializirana Slovenija. Kako naj ti pomagajo uresničiti tvoje vzore ljudje, ki morda niti ne slutijo ne težav delavskega stanu. Dalje moraš vzeti stvar realno, pogledj časopise, ki tvorijo javno mnenje, koliko pa jih je, ki se odkritosrčno potegujejo za delavske pravice, koliko jih je, ki pomagajo pojasnjevati krivice, storjene delavcem. In končno pomisli tudi, da se bodo bojevala tudi podjetja. Ali misliš, da bo n. pr. Trboveljska premogokopna družba roke križem držala, kadar bo šlo za to, da se uresniči ideal krščanskih delavcev? Denar pa premore vse, v naši državi tudi. Zato glej, če vse to premisliš mi moraš dati prav, da na kak preokret ni misliti in da je vse tako zvano socialno delo povsem odveč. Kar se ne da spremeniti, je treba pač potrpeti.

Veš kaj, sem mu odgovoril, če bi se ravnali po tvojem receptu, je najboljša,

da se samo udamo v voljo božjo in vse mirno potrpiamo, pa naj bodo še take krivice. Potem je nepotreben vsak trud za zboljšanje človeške družbe. Grehe in krivice ne bo mogoče povsem spraviti s sveta, ker je človek po izvirnem grehu k slabemu nagnjen, torej je neplodno tudi delo cerkve. In vendar dobro vemo iz svetovne povestnice, kako so se prvotne paganske divje navade, krvoločnost, suženjstvo itd. po vplivu cerkve četudi polagoma vendar odstranile. Prav taka je tudi s socialnim vprašanjem. Čez noč kaj prida se ne da doseči, toda vendar je opaziti napredek. Osemurni delavnik, delavski zaupniki itd. so bili priborjeni s trdim delom, in zdaj so tu. Če tudi morda ti osebno ne boš užival pravic, ki ti gredo, jih bodo pa uživali tvoji otroci in otroci otroci. Ali te ljubezen do bližnjega ne veže prav tako do njih, kot do sebe? Res je Jugoslavija še mlada država, dosti ima potrebnega dela, toda ali ni prvi smoter države časno blagostanje državljanov in prav isto podarjati tudi krščanski socializem, ki hoče vsakemu, tudi najrevnejšemu priboriti človeka dostojno življenje.

Res je, da je Jugoslavija po svojih posameznih delih na kulturno zelo različni stopinji, res je, da so nekateri deli

povsem agrarnega, poljedelskega značaja, Slovenija pa že zelo industrializirana. Toda, saj nihče ne trdi, da je treba vso državo naenkrat spraviti na enako kulturno in vso enako industrializirati. Prav zato se borimo proti centralizmu. Ali je morda nemogoče, da bi Jugoslavija postala zveza avtonomnih držav po zgledu švicarskih kantonov, nemških, angleških ali ameriških Združenih držav? In če bi tedaj Slovenija dobila svojo zakonodajno moč, ali ne bi mogla postopoma uveljaviti res socialna načela tudi nasproti kaki Trboveljski premogokopni družbi in drugim podobnim podjetjem? Saj premoga in drugih naravnih dobrin nam nihče ne more odnesti. Res je, da so sedaj delavci med seboj razklani po raznih strujah, toda kdo more trditi, da bo to vedno ostalo, saj se lahko tudi delavci stanovsko organizirajo na delu za skupen program. In tedaj bi delavstvo bilo sila, ki bi že lahko dosegla svoje pravice in če že ne vseh, se vsaj vzoru zelo, zelo približala. Ideje so tiste, ki zmagujejo in naj jih tlači k tlom, kdor hoče. Pot do zmag je pot borbe in le tisti bo zmagal, ki se bo boril do konca.

odrešilo celokupno človeštvo. Prenovljenje naše in cele družbe pa bo prineslo tisto delavstvo, ki v to odrešenje veruje, trdno veruje z vso dušo in tej veri posveti vse svoje življenje. Skoraj dvesturni sestanek je duše vseh razgibal, da bomo vsi delali za Delavsko zvezo z istim ognjem, ki ga dobra stvar zasluži.

Griže pri Celju. Občni zbor se bo vršil v nedeljo 25. t. m. po prvi sv. maši pri g. M. Gominšku v Grižah. Na občnem zboru poroča zastopnik centrale. — Odbor.

Krekova mladina.

Iz centrale. Za januar naj pošljejo statistike: Ljubljana-Grad in Kočevje, za februar pa: Vič, Grad, Preska, Kočevje, Hrastnik, Griže in Prevalje. Plačajte članarino! Prihodnjič bomo zamudnike imenoma navedli.

Moste. Opozarjamo članstvo na redni sestanek članstva, ki se bo vršil v petek 23. t. m. v društvenih prostorih v Mostah.

Izvedimo sami starostno zavarovanje

(Dalje.)

Delavska zbornica za Slovenijo daje s pričujočo knjižico inicijativo za to, da bi se ustanovili v naših obratih s kolektivnimi pogodbami delavski podporni fond, ki bi zbirali sredstva, iz katerih naj bi se podprlo delavstvo v slučajih najhujše potrebe. Pričakujemo, da bodo pri zbornici registrirane strokovne organizacije to njeno inicijativo z vsemi silami podprle. Tudi, kjer bi podjetja za enkrat ne bila pripravljena te inicijative podpreti, jo mora podpreti delavstvo in ustanoviti take fonde samo s svojimi prispevki. Mnogi so nas skušali prepričati, da je naš apel vpričo majhnih delavskih plač brez vsakega izgleda na uspeh in da celo upravičen ni. Mi tega mnenja ne moremo biti.

Ne bomo cenili preveč, ako računamo, da gre v Sloveniji povprečno najmanj 15% delavskih plač za razne pižaje in 3% za tobak. V resnici so te številke pri nekaterih plačah morda znatno nižje, povprečno pa bodo točne. Nadaljnji velik del izdatkov tvorijo izdatki za obleko, kurivo, razsvetljavo, stanovanje in drugo. Vse to so potrebni izdatki, a ne tako neodložljivi, kakor hrana. Računamo, da se izda za hrano povprečno le 50 do 60% dohodkov, le pri najmanjših plačah 70% in še več. Če imamo to pred očmi, nam mora biti jasno, da si je tudi pri naših majhnih in nezadostnih delavskih plačah mogoče pritrpati od 3—5% plače, da se osigura s tem za čas ekonomskih in socialnih kriz najpotrebnejše — prehrana. Eko-

nomsko in pravilno je, da se postavijo tudi bodoči izdatki za hrano pred manj nujne potrebščine sedanjosti. Ker pa človek na bodoče potrebe navadno manj misli, kakor na sedanje, je nevarnost velika, da se postopa tako, kakor hitro ima človek ves svoj zaslužek pri rokah. Čim manjše so plače, tem večja je ta nevarnost. Delavci bi ravnali zato prav in v lastnem interesu, če bi si pustili odtegovati od svoje plače majhen odstotek za bodoče najnujnejše potrebe. Naša zbornica se bavi že dalje časa z mislijo, da bi dala inicijativo za konkretne ukrepe v tej smeri. Je pa poseben razlog, da prihaja s to inicijativo baš sedaj. Ona ve, kako silne težave ima zavednejši, v strokovnih organizacijah organizirani delavstva, da prepriča vse delavstvo o stvareh, katere smo obrazložili zgoraj.

Sedaj pa je nastopil moment, ki mu bo to delo znatno olajšalo. Prizadevanju strokovnih organizacij, ki so ga podprli krepko vsi prijatelji delavstva, se je posrečilo prepričati merodajne kroge, da je bila dosedaj davčna obremenitev delavstva krivična in previsoka. Nov zakon o izenačenju davkov, ki stopa v veljavo s 1. aprilom tega leta, bo prinesel delavstvu znatne olajšave. V statistični prilogi te knjižice smo natančno obrazložili, kakšne so te olajšave. Tu naj podčrtamo sledeče dejstvo: Če se je nabralo v Sloveniji dosedaj na davku od telesnih delavcev vsako leto nad 10 milijonov Din, na davku od zasebnih nameščencev pa nad 8 milijonov Din, se smemo nadejati, da bo nov zakon ta davek zelo znižal. Telesni delavci bodo plačali po našem računu v bodoče za celi dve tretjini manj nego dosedaj, tako, da bo prihranilo s tem delavstvo v celoti nad 7 milijonov Din. Tudi zasebni nameščenci bodo nekaj na boljšem, kakor so bili dosedaj. Na splošno bo za telesne delavce davek, ki je znašal dosedaj 3.3% zavarovane mezde, za 1%—2% nižji, nego dosedaj. Poleg tega je osvobodeno delavstvo tudi takse od izplačevanja mezd, ki je znašala dosedaj 0.5%.

Če vzporedimo s tem, da predvideva zakon o splošnem zavarovanju delavcev, da imajo plačevati delavci 1%, delodajalci pa 1% zavarovane mezde, si bomo takoj na jasnem, kakšne možnosti tu obstojajo. Potrebno je, da svetujemo delavcem: Puščajte denar, ki ste ga dali dosedaj za davek, v bodoče obratnim delavskim podpornim fondom! Ako se uveljavijo taki fond, da daljšo dobo s kolektivnimi pogodbami, smo našli temelj za nadomestilo starostnega zavarovanja, ne da bi bilo delavstvo višje obremenjeno z odbitki nego dosedaj. Seveda moramo takoj dostaviti, da pomenijo prispevki in dajatve normirane v zakonu o zavarovanju delavcev le nekaj minimum, s katerim se da zavarovanje

začeti, da se pa zavarovanja s temi prispevki ne da zadovoljno urediti. Treba je imeti pred očmi, da znaša prispevek pri Bratovskih skladnicah po dosedaj veljavni uredbi 5%, da pa se je moral zvišati na 7%; da znaša dalje prispevek za zavarovanje zasebnih nameščencev 12% zavarovane mezde. Zato moramo nujno svetovati, da delavstvo ne ostane pri prispevku 3%, temveč ga skuša zvišati na 5%, pri čemur moramo zopet nujno apelirati, da skušajo podjetja s tem olajšati, da prevzamejo polovico tega prispevka nase. (Dalje prih.)

Tedenske novice.

Vabilo na prvi redni letni občni zbor »Gradbene zadruge Delavski dom v Ljubljani«, ki se vrši v petek dne 30. marca 1928 ob pol 7 zvečer v kleti I. ljubljanskega delavskega konsumnega društva na Kongresnem trgu št. 2 v Ljubljani s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva; 2. volitev načelstva in nadzorstva; 3. poročilo o gradbeni akciji zadruge; 4. slučajnosti. Z ozirom na važnost tega občnega zbora vabimo vse člane, da se točno in gotovo udeležijo. — Načelstvo.

Rudarske pokojnine. Časopisi poročajo, da se bo še zanaprej pobiralo od vsake tone premoga 5 Din za rudarski sklad. Nameravalo se je namreč še to ukiniti. Ne vemo, kaj bi bilo boljše. Res, da je skoro vseeno. Saj tiste dinarje, ki jih imamo sedaj, res skoraj ne več kam dejati. Že večkrat smo premišljevali s tovariši, ali bi ne bilo sploh najboljšje, da se še temu odpovemo, nam vsaj ne bi mogli naprej metati, češ saj imate pokojnine. — Dajte nam človeka dostojne pokojnine, da bomo vsaj mogli živeti, ali pa nas čimprej pustite in se tudi v besedah ne brigajte za nas. — Upokojenec.

Društvo diplomiranih babic. Mnogo vabil prejemo nazaj z opombo: »umrla«, »odpotovala neznano kam«, ali »tukaj nepoznana«. Zato prosimo vse članice, da nam vedno sporoče spremembo bivališča. S tem olajšajo delo društvu in same sebi. Ker marsikatera vsled pomanjkljivih naslovov ne bo prejela vabila, naj ne misli, da se jo je vedoma prezrlo z vabilom. Čas, da se snidemo, je pred durmi. Ne pozabite dneva, na katerem se bodo obravnavale zelo važne zadeve. Omenimo, da preoblegla materijala ne bomo v časopisih objavili, kakor tudi ne na željo pisale članicam, ker to je preveliko delo, in se pismeno ne da tako pojasniti. Zato pridite vse na občni zbor. — Odbor.

Splošna uvedba veronauka v šole. V smislu načrta državne komisije naj bi se poučeval odslej verouk v vseh razredih srednjih in njim podobnih šol, ki spadajo pod nadzorstvo ministra za uk. Nauk o veri bi bil na novo uveden tudi

v vse vojaške, obrtne, rokodelske, poljedelske in železničarske šole.

Kruh iz hrastove skorje. V dalmatinskem Zagorju vlada tako velik glad, da ljudje pečejo kruh iz hrastove skorje. Skoraj neverjetno kaj takega, vendar je bilo v listih tako čitati.

Vprašanje univerz je menda zaenkrat rešeno. Pretekli teden je bil črtan iz finančnega zakona znani člen 44., ki je vseboval namero nekatere univerze okrniti. Vlada je to sklenila na predlog notranjega ministra dr. Korošca. Komisija, ki je bila sestavljena za redakcijo vseučiliškega zakona, je svoje delo že tudi končala in izdelala celoten načrt zakona o univerzah, po katerem vse univerze v naši državi ostanejo neokrnjene. Zakon bo predložen narodni skupščini.

Beda in lakota v Prekmurju. V vaseh po »goričanskem« delu Prekmurja se je razširila zadnje čase naravnost obupna beda. Lansko leto je bilo tako slabo, da ljudje niti za setev niso imeli. Ljudje razumljivo z največjim strahom gledajo v bodočnost. Dela ni, zaslužka tudi nobenega, zima pa še vedno huda. Kje so, katerih dolžnost je, da skrbijo za ljudstvo?

Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode so napravile v preteklem letu dobička 2,697.983 Din 27 par. Izplačali bodo 8% dividendo. Obenem bodo zvišali delniško glavnicu od 20 na 25 milijonov dinarjev.

Zadružna banka (Kristanova) je naredila 283.827 Din 93 par dobička. Izplačala bo 6% dividendo.

Obrtna banka v Ljubljani je naredila 110.514 Din 18 par dobička. Izplačala bo 5% dividendo.

Hrvatska katoliška štedionica d. d. v Novi Gradiški izplača za leto 1927 20% dividendo.

Radi denarja zblaznel. Iz Amerike se je pred časom vrnil v domovino neki Milan Kovačević iz Nikšića in prinesel s seboj sedem in pol tisoč dolarjev, ki jih je naložil v neko belgrajsko banko. Ko pa je zvedel, da je banka propadla, je na reveža tako učinkovalo, da je zblaznel.

Nesreča v Radencih. Strojnik Jakob Škrlec je žagal drva na cirkularni žagi. V najhitrejšem pogonu se je cirkular razletel in je priletel en del s tako silo proti Škrlecu, da mu je odrezalo desno roko čisto pri rami. Revež je omedlel, ko je videl svojo lastno roko na tleh. Težki poškodb je Škrlec drugi dan podlegel.

V šoli je zgorela. V Vrbanji Bosni se je neka učenka pritisnila v šoli k peči, v kateri je plamtel velik ogenj. Plamen se je oprijel tudi njenega krila. Ko je bil o tej nesreči obveščen učitelj, kateri je priletel na pomoč, je bilo že prepozno. Učenka je kmalu za tem v šoli umrla.

Francosko pismo.

Naš vrli tovariš Orthvin iz Pas de Calaisa je pisal tov. Vilku pismo, ki ga priobčujemo in je zelo zanimivo.

Dragi tovariši!

Zelo sem se razveselil Tvojega pisma, posebno pa še, ker mi pišeš, da se je v zadnjem času precej naših tovarišev izseljencev od povsod naročilo na »Pravico«. Želim še nadaljnjih uspehov.

Prosiš me, da naj Ti pišem, kako je z nami v Franciji in da naj pošljem kaj za »Pravico«, ker se Orthvin Gamberški več ne oglasi. No pa bom.

Da smo tukaj kot sužnji, vsak dobro ve. Francozi nas smatrajo kot poražence. Če se jim izdaš, da si Jugoslovian, Slovenec, si avstrijakant in ti hitro prileti v obraz psotka: »buš«, katera izvira iz besede boucher (mesar, klavec). Tako nazivajo Francozi svoje nasprotnike iz svetovne vojne. Take izrazite častitke ima človek priliko slišati ne le od delavca, ampak skozi po vrsti od najnižjega sluge do najvišjega uradnika. Seveda tukaj mi ni treba omenjati kapitalistov, ki se s takimi izrazi ne pečajo, ker jih izvrše drugi, ki so njih pokorni slugi. Če jim pa razložiš, da smo bili primorani se vojskovati, da smo se borili, kakor na eni tako na drugi strani le za to, da so si kapitalisti še bolj polnili svoje blagajne, te pa taki modrijani zavrnejo s tem, da so bili oni opravičeni se bojevati za domovino in ti blagohotno pokažejo vojaško pokopališče na Loretti,

kamor so Francozi od blizu in daleč navozili vojne žrtve in jih tam pokopali.

Nihče ti pa ne omeni o nešteti pokopališčih, kjer je pokopanih na tisoče in tisoče francoskih vojakov. Slabo vpliva na človeka tudi porušeno nemško vojaško pokopališče v Sallaumines, ki so ga baje nestrpneži takoj po vojni spustili v zrak, človeške ostanke pa naložili v železniške vagone za premog in jih poslali čez mejo v Nemčijo.

Marsikateri je imel pa smolo, ker se je izdal, da je Srb, misleč, saj so Srbi bili francoski vojni zavezniki. V takih slučajih je človek naletel, da mu je začel Francoz razlagati, da je bil v Srbiji v vojski, pa da so tam sami komitaši in »banditi«, ki se skrivajo po gorah in ropajo.

Marsikdo se pa sprašuje, kaj je z našo pogodbo glede starostnega in nezgodnega zavarovanja, ki se izdeluje in pripravlja že toliko časa kot Noe svojo barko. V decembru sta nas obiskala iz poslaništva v Parizu dr. Ribač in izseljeniški komisar, ki sta izjavila, da je pogodba izdelana, da pa bo težko, da bi bila pred majem podpisana, ker se francoske oblasti upirajo, da bi imeli mi enake pravice do pokojnine kot domačini. (Seveda, pravico do enakega plačevanja v penzijski fond pa imamo.)

Vsekakor nas je pa presenetila prijateljska pogodba med Francijo in Jugoslavijo. Par omemb v časopisju in že je bila popolnoma gotova in podpisana. Čitali smo v časopisju: velikansko nav-

dušenje, po mestih in vaseh vihrajo zastave, manifestacijska povorka prireja podoknice in prepeva marseljezo, slavnostni nagovori, banketi, ploha odlikovanj itd., itd. Tu v Franciji pa se bo kmalu opletal po hrbtih inozemskega delavca bič podjetnikov. — Prelirava se delo (posledica: vedno več nesreč), povečava kazni, delijo prisiljeni dopusti, trgaajo plače, draginja narašča itd. Gorje pa tistemu, ki bi proti temu kaj protestiral; sledi mu takoj odpust od dela.

V zadoščenje temu in pa da ja ne bo šel iskat težko prisluženi frank čez mejo, je pa poskrbljeno na glavnih kakor tudi večjih stranskih ulicah na vsakih 20 do 50 m razdalje z eno gostilno, pivnico, barom ali kaj sličnega, kjer se človek izmozgan od dela lahko odpočije, izpije liter vina ali dva, zapravlja pamet brez konca in kraja. Drugi dan zopet na delo, slabost, bolezen itd. Kdor pa delo izpusti, sledi zopet kazni, večdnevni dopust itd.

Dalje. Če se kateri v rudniku ponesreči, izgubi kak ud, oko ali popolnoma onemogoči za delo, je prepuščen samemu sebi. Začnejo se tožbe, katere vložijo seveda družba, ki zvali krivdo na ponesrečenca, še predno more ponesrečenec iz postelje. Taka tožba mine v par mesecih, če je ponesrečenec zadovoljen, da se ga odpravi brez odškodnine. Kdor pa zahteva odškodnino, se pa obravnava zavlakuje po dve leti. Pri tem pa ne pomaga nič, ne sindikat, ne advokat ne nič. Sam človek nič ne doseže, treba je

advokata. Če ima enega, ima družba 2, če ima dva, ima družba tri in kmalu mu začnejo tiščati pero v roko, češ tukajje in tukajje se podpiši, par frankov dobiš, saj to je veliko, lahko delo ti damo in na delo pojdi, pa je dobro. Se podpišeš ali ne, to je vseeno, obsodba je polnomočna. (Slučaj F. K., ki je zaposlen pri družbi Courrières, oče petih nedorošlih otrok, se je ponesrečil pred 2½ leti; na eno roko popolnoma ohromel, mu je bilo po dveh letih tožbe priznано 35 odstot. delanezmožnosti in nekaj centimov čez dva franka odpravnine na dan. Pri plači je pa prikrajšan do 15 frankov na dan. Delo pa opravlja tako, da bi se še zdrav človek pri njem dovolj zmučil. Neki socialistični delegat se mu je pa izrazil: le vesel in zadovoljen bodi, da so ti toliko dali, pa da imaš lahko delo.)

Veliko človekoljubje se pa kaže tudi v tem, da je baje po katastrofi 10. marca 1906 v rudniku Courrières tačasni ravnatelj družbe prepovedal 10 dni vsako reševanje ponesrečenec v rovi, ki so bili zasuti, z izgovorom, da lahko nastane vsled tega požar in da bi veliko stalo preden se ogenj omeji. In tako so šele trinajsti dan po katastrofi rešili 6 živih rudarjev in 10 dni pozneje, to je trindvajseti dan, še enega rudarja. Ali bi potem človek še dvomil, da ni bilo med tistimi 1200 žrtvami par stotin takih, ki so pomrli od gladi in žeje?

(Dalje.)

Razširjate „Pravico“!

Dopisi.

Sv. Peter pri Mariboru. Viničarska organizacija, skupina Sv. Peter, se je s svojo prireditvijo 11. t. m. dobro postavila. Vsi udeleženci so se čudili nastopu priprostitih viničarskih sinov. Ker je vreme nagajalo se bosta igri »Izgubljeni sin« in »Planšarica« ponavljali v nedeljo 18. marca, kar je tudi želja vseh udeležencev. Kraj in čas isti. Vse prijatelje krščanskih organizacij iskreno vabimo.

Studenci pri Mariboru. 11. marca t. l. se je pri nas vršil 25. redni letni občni zbor Kat. slov. izobr. društva. Občni zbor je bil ne pričakovano dobro obiskani kar nam je dokaz, da društvo marljivo dela na kulturno-prosvetnem polju. Posneli smo iz predsednikovega poročila, da si je društvo zraven že ustanovljenega godbenega odseka »Krekove godbe« ustanovilo še dramatični odsek, kupilo svoj oder ter je že ta odsek vpriporil 6 dramatičnih nastopov. Pri božičnici je bilo obdarovanih 82 revnih otrok. Društvo prireja redna društvena predavanja in zadnji čas celo skioptična predavanja. Na programu je še skioptično predavanje o Lurdu. Društvo izreka zahvalo vsem gg. predavateljem, kakor tudi vsem drugim sodelavcem, ki so pripomogli k društvenemu razmahu. Letos praznuje društvo svojo 25. letnico obstoja. Predsednik poudarja požrtvovalnost in neustrašenost takratnih funkcionarjev, ki se niso bali raznih groženj nemških društev. Ta društveni jubilej se mora praznovati slovesno. Predpriprave so že v teku. V društvu se je osnovala akcija za zgradbo prepotrebne Društvene doma. Menda ga ni kraja v Sloveniji, kjer bi bil bolj potreben katoliški dom kot je potreben pri nas v Studencih. Društvo se je obrnilo na prijatelje s prošnjo za podporo, kateri pa so se dosedaj odzvali v zelo majhnem številu. Ponovno prosimo tem potom usmiljenja, ker prošnje se bodo ponovile. Občni zbor je soglasno imenoval prevz. škofa dr. Andreja Karlina, svojega dosedanjega pokrovitelja, za

častnega člana društva. Nadalje se je k častnim članom imenoval g. Lovro Marolt, ki si je za društvo pridobil že veliko zaslug. Za predsednika je bil že tretjič izvoljen Janko Mlakar, ki nam s svojo zmožnostjo in požrtvovalnostjo jamči s celotnim odborom za povoljen uspeh in napredek društva.

Tržič. V nedeljo 18. t. m. se je vršila skupščina podružnice I. delavskega konzumnega društva. Tekom preteklega leta je pokazala prodajalna znaten napredek, kar pomeni, da se med člani dviga zadružna zavest. Priporočamo pa tudi v bodoče delavstvu, da si nabavlja svoje potrebščine edinole v svojem podjetju t. j. v prodajalni našega konzuma. — Praznik sv. Jožefa je tržiško delavstvo praznovalo kakor navadno. Ob pol. 10. se je formiral spreved izpred našega doma k sv. Jožefu, kjer je bila sv. maša, pri kateri je sodeloval naš moški zbor. Zvečer ob pol. 8. pa je Orel priredil telovadno akademijo z bogatim sporedom. Kako še čislajo Tržičani naše prireditve je pokazala obilna udeležba. — Oblastna skupščina je sklenila, da se zdravstveni odsek Tržič mesto odpravi in se združi z okolico. — Delavski zaupniki v predilnici so imeli priliko zadnjo soboto 17. t. m. povedati vodstvu tovarne različne nerednosti namreč, da nekateri mojstri ne vršijo svoje dolžnosti, ampak delavke le šikanirajo in jih obkladajo z raznimi priimki. Delavstvo je zadovoljno s svojimi zaupniki.

Razno.

Prodaja malih hiš v Romuniji. V zadnjih dveh letih zgrajene majhne hiše v Romuniji, zlasti enodružinske, so v velikih množinah na prodaj. Ker je pa povpraševanje zelo majhno, gredo cene močno navzdol. Hiše so bile sezidane s pomočjo bančnih kreditov in morajo plačevati lastniki povprečno 10—12% obresti.

Češkoslovaška težka industrija je zelo zaposlena. Za Italijane dela oklope in dele vojnih ladij ter oklope za težke granate, za Rusijo pa dela stroje za eno

največjih evropskih elektrarn, ki se gradi na Dnjepru (»Dnjeprostroj«) v južni Rusiji. Eden kanone — drugi stroje — kapitalistično časopisje pa vpije ravno obratno!

Angleška tvrdka za umetno svilo. Courtauld bo izplačala 25% dividendo. Delničarjem čestitamo!

V Italiji znižujejo obrestno mero. Kreditni zavodi so začeli obrestovati po 3-50%.

Cena volni se je zvišala od decembra za 20%. Tudi bombaž je dražji. Seveda bo tudi obleka dražja.

Turki bodo kovali in tiskali denar doma. So bolj pametni kot mi.

Poljska je prepovedala izvažati sladkor. Ga bodo doma rabili.

V novih deželah Romunije je industrija v krizi. Podjetja odpuščajo delavce in brezposelnost je stalno večja. Torej imajo tudi v Romuniji »prečane«.

Rusi so naročili v Avstriji za 200.000 dolarjev transformatorjev (za električne napeljave). Rusija se namreč silno elektrificira.

Za en sedež v njujorški borzi je bilo plačanih 295.000 dolarjev. Mora že nesti!

Na Angleškem z Irsko vred je 562 milijonarjev. Ti so gotovo solidaristi skozinskozi!

Italijani bodo izgradili albansko luko Drač. Proračun 8 milijonov lir. Najbrže jo mislijo rabiti, sicer je ne bi gradili!

Prva plzenska delniška pivovarna bo izplačala 33-50% dividendo. Ubogi delničarji, kako so se morali truditi! — Tudi pene »nesejo«.

Na otoku Madagaskarju so odkrili ogromna ležišča premoga (okoli 1 milijarda ton).

Sofiji (glavnemu mestu Bolgarije) bodo gradili Italijani vodovod.

Od 1. oktobra 1926 do 1. januarja 1928 so se dvignila ruska notranja posojila od 417,3 milijonov rubljev na 943,4 milijonov rubljev, hranilne vloge pa od 90,5 milijonov na 208 milijonov rubljev. Ru-

belj je kakih 25 Din. V časopisju smo pa čitali o polomu ruskega posojila. Pač čeden »polom«!

Za kratek čas.

Zamišljeni profesor. »Ali veste kaj natančnega o smrti vašega tovariša, gospod profesor?« — »Obžalujem. Odkar je umrl, ga nisem nič več videl.«

Pretežko pismo. Poštni uradnik kmetu: »Pismo je pretežko, morate priložiti še eno znamko!« — Kmet: »Potlej bo pa še težje!«

Naivno. Deček: »Oče, ali znaš meže pisati?« — Oče: »Da!« — Deček: »Potem zamiži in podpiši moj šolski zvezek.«

Izhod. Slab gledališki pisatelj je šel nekoč k slavnemu francoskemu pisatelju Dumasu in ga je prosil, da mu da takoj 300 frankov, sicer bo umoril sebe in svoje tri otroke. Dumas, ki je zelo rad pomagal, je iskal po žepih, a je spravil samo 200 frankov skupaj. — »Moram imeti 300 frankov, ali pa so izgubljeni moji trije otroci in jaz tudi!« je vpil pisatelj. — »Veste kaj, tole vam svetujem,« je dejal Dumas, »vzemite tehle 200 frankov in umorite zaenkrat samo samega sebe.«

Nepotrebna skrb. Zdravnik: »Predvsem Vam povem: nikar preveč vina ne pijte!« — Bolnik: »Bodite brez skrbi, meni ga ni nikdar preveč.«

Natančen. »Kakor slišim, sta poroka za dva dni preložila. Zakaj?« — »Moj ženin je izračunal, če se v sredo poroči, bo prišla najina srebrna poroka na petek. Ob petkih gre pa on vselej kvartat.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1358 Din, za 100 lir 299 Din, za 1 dolar 56,75 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Krema HELGOLIN

vsebuje največ maščobe in daje čevlju največji blesk. A. KNIFIC, ŠIŠKA.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadruzi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

12

Milica, otrok bolesti.

Potem dolgo ni mogla zaspiti. Slonela je na oknu in zrla v jesensko hladno, svetlo noč. V spominu so ji zvenele besede mlade nesrečne matere, iz pritičja pa ji je udarjal v uho plač novorojenčka in groba žnidarjeva beseda. Semintja je planila do nje goreča Anina beseda, ki je zavračala očeta in zagovarjala njega, ki ji je zlo in sramoto storil, ki ga pa deklet kljub temu še vedno ljubi.

In je zopet in zopet vstajalo v Milici ono čudno, česar ni mogla prav doumeti: da Ana ljubi, tako ljubi njega, ki je oče otroku! Čudno ji je segala misel na to iz srca v dušo, iz obeh v misli, in nekaj, čemur ni vedela imena, čemur pa pravimo hrepenenje, ono tiho, napol zavedno hrepenenje, da bi h komu naslonila glavo, mu jo položila na prsi in zajokala, kot ono ubogo novorojenče, jo je vse napolnilo. A Milica ni mogla doumeti, ker še ni bilo dozorelo v njej. Zato je še vedno bolj vpraševala misel v srce: jeli res možna taka ljubezen? Je li tako močna, tako nesebična, tako slepa, tako vsepozabljajoča, vseodpuščajoča? Ni si mogla odgovoriti, ker še ni vedela, ker še ni dositilo v njej, da je v ljubezni, kakor v vsem življenju: o, je vprašanji toliko, toliko v njej, da se človeku zvrtil, ako pomisli nanjo!

Peto poglavje.

Milica je postajala čudno molčeča. Tiha in sama vase ugreznjena hodi semtertja, iz službe in v službo, in lepo čelo se ji guba, ne da bi kdo poznal pravi vzrok njene zamišljenosti in nejevolje. Od časa do časa, kadar je sama in neopažena, ji zagore oči v svetlem ognju in se ji čudovito razširijo, kakor da bi zrla skrivnostno zarjo tam za gorami nekje, kakor da bi gledale odprto nebo.

Tedaj ji zraste sicer malce ukrivljeno telo, čelo se ji razgladi in zjasni, hrepeneč smehlja se ji razlije po bledem obrazu.

Takole zvečer, ko pride v goste tihi mrak v Ravnikovo stanovanje in za čas utihne ob zvonjenju avemarije okolica ter se sladkost razlije, neznana in nepojmljiva sladkost v sicer glasno in za vse sveto in svetlo zaprta srca, se nasloni Milica v okno in posluša. Posluša doli v pritičje, če ne joče njen mali varovanec, če ne joče morda mlada in nesrečna mati, ali ne kolne oče in mati ne rohni nad njo. In če udari od tal prehuda kletec, če jok preveč kriči v Miličino srce, tedaj stopi deklet doli k mladi materi in njenemu otroku in poskuša pomiriti razvnete ljudi in jim vzbuditi usmiljenje z nesrečno hčerjo. Navadno konča vsak tak njen obisk s prizorom, podoben onemu prve dni po rojstvu nezakonskega deteta in mlada mati ter Milica se ne moreta ločiti druga od druge. Dekle se vedno znova zasanja v svojo ljubezen, hrepeni po monterju, Milica pa skuša uganiti in doumeti veliko skrivnost ljubezni, ki ljubi celo onega, ki jo suje in peha od sebe.

Milica ne more prav doumeti, a vendar ji počasi, počasi vstaja nekaka slutnja, ki pravi, da zmore ljubezen vse, da ne more umreti, četudi je zasramovana, teptana in zaničevana. Saj drugače bi ne mogla razumeti mlade matere tu doli pod seboj; ne bi mogla najti vzroka, kako da nesrečno deklet še vedno želi in hrepeni po svojem monterju in mu je hvalžno za tiste kratke ure, za tiste trenutke pijane sreče, ki so se tako bridko maščevale nad njo. Otrok? Samo otrok ne more vzbuditi v materi onega, kar je samo možu, ali ljubemu pridržano. Sladkost je otrok, čeprav je nezakonsko dete grenka, bridka sladkost. Ve Milica: mlada mati vidi v otroku predvsem njega, ki mu je oče. Mati išče v otroku predvsem njega, ki mu je oče. Mati išče v otroku sledu onega, ki ji je srce vzel. Le vsled tega je možno pojmiti presveto, sicer nepojmljivo materinsko ljubezen.

Toda, če je ljubezen še čista, če je še neomažešana in ni še v njej nasledka greha; če sta se šele samo duši poljubili, se v hrepenenju vtopili druga v drugo; če se pozdravljata samo roki šele, šele oči in pogledi gore samo? Ali je tedaj možna taka velika ljubezen? Je možni pač vreden take ljubezni, možni, ki išče samo naslade, samo utehe svoji pohoti, kakor je poskusila Milica do sedaj še vedno in tako bridko? Kaj naj bo tedaj tisti trdni most, ki vseeno še vedno veže srce na srce? Čeprav je eno srce strto vsled zlobe drugega?

Milica, v ljubezni je toliko vprašajev, kajne, da se ti zvrtil, če se zmisliš nanje! In vendar čutiš, Milica, da nekaj vstaja v tvojem srcu, kljub vsej mrznji do možkih, ki so te tako varali? Čutiš, da gori nekaj v duši, v čemer slutiš hrepenenje v ljubezen, čeprav dvomiš, da bi bil, ki bi te vzlic hibi resnično ljubil, ljubil radi tebe same, ne le radi varljive lepote telesa. Vera vstaja v tebi, Milica, ona vera, ki brez nje ni možna nikaka ljubezen. Tebi je sicer še nepojmljiva, komaj podzavedno se je zavedaš, ali čutiš jo, slutiš jo v sebi, zato se ti zasvetijo včasih oči, zato zahrepeni včasih ono v tebi s tako neznansko silo, da se temu ne moreš upirati. To je storila mlada, nesrečna mati tu spodaj s teboj, Milica. Kakor začarljiva pijača se ti je razlilo iz nje v dušo in ti gre zdaj po žilah ter k srcu sili, da si ti telo nehote vzpenja pokoncu v neznanim upanju, ki mu cilja ne veš. Česar pa ni zmogla beseda mlade matere, so storile drobne ročice detetove in njegove nedolžne oči. O, Milica, vsaki deklici je Bog položil v srce hrepenenje po materinstvu in po njegovi izpolnitvi, pa naj jo je ustvaril s še tako napako. In poleg tega hrepenenja je še drugo dal: da bi se moglo deklet nasloniti na močne prsi moža, da bi mu v krepke dlani položilo svojo srečo in usodo, da bi mu v blaženi samoti dveh moglo reči z vsem zaupanjem presladko, edino besedico: Tili...